

İNTERNET ORTAMINDA KİŞİLİK HAKLARININ İHLALI

Ali Haydar DOĞU¹

ÖZ

Bu çalışmada; internet kullanımının her geçen gün arttığı gerçeğinden hareketle sınırı ve herhangi bir otoritesi bulunmayan bu ortamda, kişilik haklarının ne tür haksız fillerle ihlal edilebileceği incelenmiş olup yüksek mahkeme kararları ile de örneklendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: İnternet, kişilik hakları, bilişim hukuku

VIOLATION of PERSONAL RIGHTS on the INTERNET

ABSTRACT

In this study, based on the reality of increased use of internet every day, what type of tort personality rights can be violated in this environment without any authority is investigated and illustrated with Superior Court orders.

Keywords: Internet, personal rights, IT law.

1. İNTERNET VE İNTERNET ORTAMI

1.1. Genel Olarak

İnternetin başlangıç noktasına bakıldığında 1969 yılında ABD’de askeri amaçlı (Erdoğan, 2012: 31) veri aktarımı yapabilmek için tasarlanmış ARPANET adlı bir proje karşımıza çıkmaktadır (Gök, 2012: 5). Bu projenin zaman içerisinde geliştirilmesi ile ortak bir ağ protokolü kurulmuştur. Dünyanın her noktasından farklı bilgisayarların birbirleri ile veri alış-verişinde bulunabilmesini sağlayan TCP ve IP protokolleri geliştirilmiştir. 1992 yılında (www) standardı ve dosya aktarımı için de (http) protokolleri uygulanmaya başlanmıştır. Bu protokoller kullanılarak, bireysel ve kurumsal olarak herhangi bir teknik değişime gerek kalmadan internete bağlanılabilmektedir (Kaya, 2010: 8). Uluslararası ağ anlamında olan interneti ayakta tutan birbirine bağlı ve sürekli aktif halde bulunan bilgisayarların (sunucuların) varlığıdır (Sayımer, 2008: 25).

Türkiye’de ise ilk uygulamalar 1993 yılında başlatılmış ve ODTÜ tarafından ilk bağlantılar gerçekleştirilmiştir (Kaya, 2010: 7). 1996 yılında ULAKBİM tarafından tüm eğitim ve araştırma kurumlarını birbirine bağlayan Ulusal Akademik Ağ (ULAKNET) kurularak hizmet vermeye başlamıştır (Günaydın, 2010: 42). 1999 yılında ise ticari ağ hizmetleri için TNet adlı yeni bir yapılanma ile bireysel ve kurumsal olarak internete ulaşmak daha mümkün hale gelmiştir (Sayımer, 2008: 25). İnternetin tamamını kontrol eden bir yetkili makam yoktur. Bu kontrol ve yönetim ulusal ve uluslararası işbirliği ile yürütülmektedir (Kaya, 2010: 9).

TÜİK Ağustos-2014 verilerine göre Türkiye’de halkın %53,8’i internet kullanmaktadır. Yine aynı verilere göre bu kullanıcıların; %79,1’i evlerde, % 38,7’i iş yerlerinde, %30,2’si başkasının evinde, %14,3’ü internet kafelerde, %23,3’ü kablosuz internet hizmeti verilen yerlerde ve %58’i ise cep ve akıllı telefonlar üzerinde gerçekleşmiştir (TÜİK, 2014).

1.2. İnternet Ortamı

İnternet ile ilgili mevcut tek kanun olarak tanımlayabilecek olduğumuz 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanun’un 2.maddesinde internet ortamı, “haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortam” olarak tanımlanmaktadır. Aynı maddede internet ortamında yapılan yayın ise “internet ortamında yer alan ve içeriğine belirsiz sayıda kişilerin ulaşabileceği veri” olarak ifade edilmektedir. İnternet ortamında ses, yazı ve görüntü aynı anda işlenebildiği için internet diğer iletişim araçlarına kıyasla hem daha etkin hem de daha geniş bir alana ulaşabilmektedir (Erdoğan, 2012: 34). Gazete, radyo ve televizyondan sonra çağın yeni iletişim aracı olarak internetin, gerek bireysel gerekse kitle iletişim aracı olarak kullanımı ve kullanıcı sayısı her geçen gün artmaktadır (Günaydın, 2010: 19). İnternet ortamının yeni bir kamusal alan olduğu görüşünü savunanlar bulunmaktadır. Kamusal alan, kişilerin iletişim kurdukları ve birey

oldukları yerdir (Sayımer, 2008: 39). İnternet ortamı sayesinde sıradan bir kişi bile her konuda görüş bildirebilmekte ve bilgi paylaşılabilmektedir.

İnternet, kullanıcılar bakımından çok hızlı ve maliyeti düşük bir iletişim aracı (Okan, 2011: 3) olmakla beraber yayımlanan içeriklerin dünyanın dört bir tarafına çok kısa bir süre içinde ulaşması ve internet bağlantısı olan her bilgisayardan bu bilgilerin görülebilmesi, özellikle facebook, twitter gibi sosyal paylaşım siteleri kullanılarak milyonlarca kişinin kendi aralarında iletişime geçebilmesi (İçel ve Ünver, 2012: 17), internetin denetiminin de ne denli önemli olacağını ortaya koymaktadır (Gök, 2012: 1) Yazılı, görsel ve işitsel basın araçlarında olduğu gibi internet ile yapılan iletişimde de düzenlemeler olmalıdır (Çankaya ve Yamaner, 2012: 250). İnternet sistemini tümüyle kontrol edebilen ve denetleyen bir organizasyon mevcut değildir (Kaya, 2010: 9). Bu organizasyonu sağlayabilmek ve özellikle internet ortamının kullanılarak suç işlenmesinin önüne geçebilmek için ulusal ve uluslararası kurumlar arasında işbirliği yapılmaktadır. Avrupa Siber Suç Sözleşmesi bu işbirliğinin bir örneğidir (Ergün, 2008: 59) İnternet suçları ile ilgili uluslararası bu ilk sözleşme de, bilgisayar sahtekârlığı, fikri mülkiyet hakları (Cingil, 2014: 151), çocuk pornografisi, network (ağ) güvenliği ve benzeri suçlar ele alınarak bu konularda işbirliğinin geliştirilmesi ve ortak hareket edilmesi amaçlanmıştır (Okan, 2011: 12).

1.3. İnternetin Aktörleri

1.3.1. İnternet Erişim Sağlayıcılar

5651 sayılı Kanun'da erişim sağlayıcılar, "kişilere internet ortamına erişim hizmeti sağlayan gerçek veya tüzel kişiler" olarak tanımlanmaktadır. Erişim sağlayıcılar bir nevi aracılık hizmeti yaparak (Günaydın, 2010: 29) sadece verinin internet ortamına taşınmasını sağlarlar (Kaya, 2010: 132). Türkiye'de erişim sağlayıcı olabilmek için Faaliyet Yönetmeliğinde belirtilen kriterleri sağlayarak Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB)'den izin belgesi almak gereklidir. İnternet ortamına bağlanmak isteyen herkesin bu hizmeti alabilmek için bir erişim sağlayıcıya ihtiyacı vardır. Çoğu zaman bu hizmet, bir erişim sağlayıcı aboneliği ile ücret karşılığında satın alınmaktadır. Erişim sağlayıcılar, sunucu kiralama, alan adı kullandırma, içerik sağlayıcılık gibi hizmetler de sunabilmektedir (Avşar ve Öngören, 2010: 81).

1.3.2. İnternet İçerik Sağlayıcılar

5651 sayılı Kanun'a göre internet ortamında kullanıcılara her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek veya tüzel kişiler, içerik sağlayıcıdır. Örneğin kendisine ait bir web sitesi olan ve bu sitenin içeriğini kendisi belirleyen ve zamanla güncelleyen kişi, bir içerik sağlayıcıdır (Ergün, 2008: 55). Resmi kurumlar, üniversiteler ve benzeri kuruluşlar resmi web siteleri nedeniyle birer içerik sağlayıcıdır. İçerik sağlayıcılar, internet ortamında yayınladıkları bilgi veya veriyi üretirler, değiştirirler ya da sağlarlar (Avşar ve Öngören, 2010: 75). İnternet sitesini yöneten, site içerisinde kullanıcıların içerik eklemesine ortam hazırlayanların içerik sağlayıcı olup olmadıkları

tartışmalı olmakla birlikte bu yöneticilerin sorumlulukları, yapılan uyarılara rağmen hukuka aykırı içeriği internet sitesinde tutmaya devam etmeleri halinde doğacaktır (Avşar ve Öngören, 2010: 78). Öte yandan özellikle internet ortamında yapılan bir haber yazısını okuduktan sonra altına yorum yapan kullanıcılar içerik sağlayıcı konumundadırlar (Günaydın, 2010: 30). 5651 sayılı Kanun'a göre "*içerik sağlayıcılar kullanıma sundukları her tür içerikten sorumludurlar*". Cingil'e göre internette düşünce, fikir ve bilgi sürekli güncellendiğinden dolayı yasa tarafından getirilen bu sorumluluk internetin özgür ve hareketli yapısı ile çelişmektedir (Cingil, 2014: 151).

1.3.3. İnternet Yer Sağlayıcılar

Yer sağlayıcı, 5651 sayılı Kanun'da hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır. Yer sağlayıcı olabilmek ve bu hizmeti sunmak için Faaliyet Yönetmeliğinde (Resmi Gazete, 2007) belirtilen kriterleri yerine getirmek ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'ndan izin belgesi almak gerekmektedir (Kaya, 2010: 130). Örneğin kendi web sitesini hazırlayan bir kişi, bu siteye ait belgeleri kayıt etmek ve internet ortamına sunabilmek için sunucu (server) adı verilen cihazlara ihtiyaç duyacaktır. Bu hizmeti bir yer sağlayıcıdan belirli bir süre ve ücret karşılığında alabilir. Öte yandan bazı içerik sağlayıcılar aynı zamanda teknik kapasitelerinin elverişli olmaları nedeni ile ayrı bir yer sağlayıcıya ihtiyaç duymadan kendi sunucularını kullanmaktadır. Bu durumdaki içerik sağlayıcı aynı zamanda yer sağlayıcı da olmaktadır. Sözelimi teknolojik alt yapısı güçlü olan pek çok üniversite, resmi web sitelerini kendi sunucularında tuttuklarından dolayı hem içerik hem de yer sağlayıcı konumundadır.

1.3.4. İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcılar

Belli bir yerde ve belli bir sürede internet kullanım imkânı sağlayanlar internet toplu kullanım sağlayıcıdır. Konaklama yapılan bir otelin müşterilerine sunmuş olduğu internet hizmeti, toplu kullanım sağlayıcılıktır. Herhangi bir abonelik ya da kayıt gerektirmeden alış-veriş merkezleri, şehirlerarası otobüsler ve benzeri yerlerde müşterilere kablosuz internet erişim hizmeti verenler, internet toplu kullanım sağlayıcılardır (Erdoğan, 2012: 389). Örneğin personeli ve öğrencilerine interneti kullanabilme imkânı veren üniversiteler birer internet toplu kullanım sağlayıcıdır. Bu kullanım hizmetini bir ücret karşılığında sunanlar ise ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcı olarak tanımlanırlar. İnternet kafeler, bu grubun en önemli örneğidir. Toplu kullanım sağlayıcıların en önemli yükümlülükleri, interneti kullandırdıkları kişilerin suç oluşturan içeriklere erişimlerini engellemek için gerekli tedbirleri almaktır (Kaya, 2010: 134). Toplu kullanım sağlayıcıların internet erişiminde teknik bir işlevleri yoktur. Sadece, internete giriş için kullandıkları aboneliklerini diğer kişisel kullanıcıların hizmetine açmaktadırlar (Avşar ve Öngören, 2010: 86).

2. İNTERNET ORTAMINDA KİŞİLİK HAKLARININ İHLALİ

2.1. Genel Olarak

Basın, internet ve radyo televizyonlar artık toplumsal hayatın önemli bir parçasıdır. Bir taraftan yaşamı kolaylaştıran bu araçlar diğer taraftan ise insanların özel hayatlarına kolaylıkla müdahale edebilmektedir (Çöllü, 2011: 1). İnternet ortamının sınırsız ve kolay hareket edilebilen yapısı nedeni ile kişilerin özel hayatlarına ve bazen de şeref ve haysiyetlerine karşı ihlallere sıkça rastlanılmaktadır. Teknolojinin bu alandaki hızlı değişimi karşısında kanuni düzenlemelerin yetersiz kalması ya da zamanında güncellenememesi bu ihlallerin artmasına neden olmaktadır. Öte yandan bu ihlaller, teknolojiye bağlı olarak zaman geçtikçe tür değiştirerek karşımıza çıkmaktadır. İnternet ortamındaki denetimden geçmeyen yayımlanan yazılar veya gönderilen mesajlar nedeni ile kurumların itibarları sarsılabilir ya da firmaların ticari değerleri azalabilir (Sayımer, 2008: 65).

Mevzuatımızda, internetle ilgili yeterli kanuni düzenlemelerin bulunmamasına karşın Türk Medeni Kanunu (TMK) ve Türk Borçlar Kanunu (TBK) içerisinde yer alan bazı hükümler, internet ortamındaki bir dizi kişilik hakları ihlalleri karşısındaki yaptırımları (Oğuz, 2012: 59) da ifade etmektedir (Akdemir, 2014: 32).

2.2. İhlal Türleri

2.2.1. Alan Adları Yolu İle Kişilik Haklarının İhlali

Alan adı, herhangi bir web sitesine ulaşım o site içindeki bilgileri görebilmek için kullanılan adreslerdir. Her web sitesinin kendine ait bir adresi vardır. İnternet Protokol (IP) adresi adı verilen bu adresler dört haneli (a.b.c.d) şeklinde sayılardan oluşmaktadır (Bayram, 2011: 41). Bu adreslerin akılda kalması ve siteye ulaşabilmek için doğru bir şekilde yazılmasının zor olacağı düşünülerek her (IP) numarasını temsil eden bir alan adı kullanılmaktadır (Gültekiner, 2013:448). Alan adları internetin kullanılmaya başladığı ilk dönemlerde sitelere erişimi kolaylaştırmak amacı ile yaygınlaşmış olsa bile günümüzde aynı zamanda ticari anlamda bir firmayı tanımlamada kullanılan kimlik haline de dönüşmüştür (Okan, 2011: 91). Alan adlarının birden fazla (IP) adresleri de bulunabilir (Civelek, 2009: 129). Öte yandan herhangi bir alan adına sahip olmayan ve pasif internet kullanıcısı olarak tanımlayabileceğimiz bir kullanıcı internete bağlandığı anda kendisine, bağlantıyı sağlayan modem tarafından bir (IP) numarası verilir. Bu numara, kullanıcının tanınmasını, abonenin kim olduğunu ve bağlandığı yerin adres bilgilerinin öğrenilmesini sağlar (Bayram, 2011: 42).

Alan adları, kullanım sıklığı nedeni ile bir bakıma kişi ya da tüzel kişilikleri temsil etmektedirler. İlgili kişi ya da kurumun bilgilerine ulaşmak isteyenler bu web sitelerini ziyaret ederek bilgi sahibi olmaktadır. Marka adları birden fazla ülkede kullanılabilirken, alan adları ise sadece bir kişi tarafından tescil edilerek dünyanın her

tarafından kullanılabilir. Bu nedenle de ticari alanda alan adlarının ekonomik değeri yüksektir (Zorluoğlu, 2012: 82).

Türk Medeni Kanunu'nun 26.maddesi kişinin adının korunmasını ifade etmektedir. Bu nedenle kişinin adının internet ortamında bir web sitesine verilmiş olması o kişinin kişilik haklarının ihlali anlamını taşımaktadır. Gerçek ya da tüzel kişiler kendi internet sitelerini kurmak için gereken alan adlarını ya "tr" uzantılı ya da yurtdışından bu hizmeti sunan firmalara başvuru yaparak "tr" uzantisız olarak almaktadırlar (Gültekiner, 2013: 448). Ülkemizdeki mevcut uygulamaya (Resmi Gazete, 2010) göre "tr" uzantılı alan adları ODTÜ tarafından verilmektedir (Hatipoğlu, 2014: 62). Bu işlem sırasında ilgili kurum, talep yapan kişi ya da kurum ile alınmak istenen alan adı arasındaki bağlantının ispatını istemektedir. Alan adları, taraflar arasındaki bir tescil sözleşmesi ile oluşur. Sözleşmenin sona ermesi ile alan adı da ortadan kalkar ve boşta kalan bu adı herkes talep edebilir (Okan, 2011: 92). "tr" uzantılı alan adlarının verilmesi ve uygulama esasları "İnternet Alan Adları Yönetmeliği" ile düzenlenmiştir (Karahan ve diğerleri, 2013: 409).

Alan adlarının medeni hukuk yönü ile bir ad olduğu ve bu adın da korunması gerekeceği düşünölmelidir (Oğuz, 2012: 68). Öte yandan alan adlarının haczedilemeyeceği 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 34. maddesinde belirtilmiştir (Hatipoğlu, 2014: 62). Somut olayda üçüncü bir kişi kendi adıyla bir bağlantı olmamasına rağmen (www.cemyilmaz.com) adlı alan adını almış ve bir web sitesi oluşturmuştur. İsim hakkı tasarrufunun kendisine ait olduğunu ve şöhretinden istifade edilerek para kazanmak yoluna gidildiğini ifade ederek şikâyette bulunan gerçek Cem Yılmaz, bu alan adının devrinin tarafına yapılmasını istemiştir. ICANN Tahkim Divanı, yapılan başvuru sonucunda alan adının gerçek Cem Yılmaz'a devrine karar verilmiştir (Bozbel, 2006: 86).

Kendi adının, izin vermemiş olmasına rağmen bir web sitesinin alan adı olarak kullanıldığını gören kişi, TMK'nın 24, 25 ve 26/2 maddelerine istinaden adının korunmasını isteyebilir. Alan adı ihlalinin yurt dışından yapılması durumunda uluslararası hukuk kuralları uygulanmakla birlikte ihlalin yapıldığı veya zararın oluştuğu yer olarak Türk hukuku uygulanacaktır (Avşar ve Öngören, 2010: 270). İnternetin teknik yapısı gereği ağ üzerinde birden çok geçiş noktası bulunabildiğinden, internetin araç olarak kullanıldığı suçlarda soruşturma'nın devamı açısından geçiş noktası olan ölkelerin kolluk kuvvetleri ile işbirliği gerekir. Bu işbirliğinde bir ölkedeki kişilik hakkı ihlalinin diğer bir ölkede ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi mümkündür (Erdoğan, 2012: 392). Ölkeler arasındaki bu tür işbirliğine örnek Avrupa Siber Suç Sözleşmesi'dir. Sözleşmeyi imzalayan ölkeler arasında işbirliği ve ortak bir ceza politikaları hedeflenmiştir (Erdoğan, 2012: 395).

Günümüzde ".com", ".net", ".org" uzantılı alan adlarını çok düşük ücretler karşılığında ve herhangi bir fikri mülkiyet hakkı kontrolü yapmadan veren birçok hizmet sağlayıcı mevcuttur. Bu yolla alan adı alan kötü niyetli şahıslar, bu alan adı karşılığında alan adını hak eden gerçek sahibine yüksek fiyatlarla geri vermeyi önermekte, o markanın

ününden yaralanarak kendi markasının tanıtımını sağlamakta ya da bu alan adını müstehcen görüntüler eşliğinde kullanarak firmanın itibarını zedelemeye çalışmaktadır (Öztürk, 2010: 70). İnternet üzerinden hizmet veren bu sağlayıcılar, alan adı talep eden kişinin talep ettiği adı sistemden sorgulamakta ve daha önce başkası tarafından alınmamış ise ilk gelen ilk alır prensibine dayanarak alan adını bu kişiye tahsis etmektedir. Sistemin bu şekilde işliyor olması, alan adı ile kişilik haklarının ihlal edilmesinin en büyük nedenidir (Karahana ve diğerleri, 2013: 413). Bu sorunun çözümünde internet alan adlarını düzenleyen ICANN, bir takım çözüm prosedürlerini uygulamaya koymuş ve yeni bir yapılanmaya giderek, oluşturduğu kuruluşlardan biri olan WIPO' ya yetkiler vermiştir (Gültekiner, 2013: 454). Böylece alan adlarının gerçek sahiplerine devredilmesinin yolu açılmıştır. Burada yapılması gereken herhangi bir dava açmadan Dünya Fikri Haklar Örgütü olan WIPO' ya başvurmaktır (Avşar ve Öngören, 2010: 271). Başvuruda aranan kriterler, ihlale konu olan alan adı ile başvuru yapan kişi ya da kuruluşun marka hakları ile çok yakın benzerlik göstermesi, alan adını kullanan kişinin bu hakkı yasal yollardan elde etmemiş olması ve ihlal iddiası ile kazanılan alan adının tescilinde kötü niyetin var olmasıdır (Okan, 2011: 101). WIPO emsal bir kararda; Sabancı Holding'in yaptığı müracaatı haklı bularak, (www.gidasa.com) adlı alan adını kullanan davalıların bu ad üzerinde herhangi bir haklarının ve menfaatlerinin olduğunu ispatlayamamaları karşısında adın Sabancı Holding'e devredilmesine karar vermiştir (Gültekiner, 2013: 455).

Alan adı ile yapılabilecek ihlallere; kişiye ait marka veya unvanın bir başkası tarafından kullanılması (Karahana ve diğerleri, 2013: 411), ünlü kişi ya da markaların adlarına benzer alan adlarının alınması (Hatipoğlu, 2014: 77) veya kasıtlı olarak ad içerisindeki bir harfin değiştirilerek ya da eksiltilerek tescil edilmesi de örnek olarak gösterilebilir (Okan, 2011: 95). Bu yolla, kullanıcının girmek istediği internet sitesinin alan adını yanlış yazması ile kötü niyetli kişinin kurmuş olduğu internet sitesinin açılması ve bu sitedeki tüm reklamların zorunlu olarak kullanıcıya izlettirilmesi amaçlanmaktadır (Öztürk, 2010:72). Başkasına ait ticari unvanlar alan adı olarak seçilerek kullanılabilir. Ancak bu seçimin haksız rekabete dönüşmemesi için alan adı olarak seçilen adın bir yanılmaya veya yanılma olasılığına neden olmaması gerekir (Okan, 2011: 101) Alan adı olarak kendi adına tescil ettiren kötü niyetli bazı kullanıcıların amacı, kâr sağlamak için internet kullanıcılarını başka bir siteye veya kendi sitesine yönlendirmek ya da marka üzerinde tereddüte yol açacak şekilde bir internet trafiğine neden olmaktır (Zorluoğlu, 2012: 80). İhlale uğrayan alan adları için; marka, haksız rekabet veya kişilik hakları korumasına ilişkin hükümler uygulanacaktır. Alan adı ihlal edilenin kişi olması durumunda, TBK'nın 57. maddesi hükümleri de uygulanabilir (Gültekiner, 2013: 451). Buna göre; gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlarda bulunulması yüzünden müşterileri azalan veya onları kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu davranışlara son verilmesini ve kusurun varlığı hâlinde zararının giderilmesini isteyebilir. Alan adı ihlal edilenin tacir olması durumunda ise TTK'nın haksız rekabet (Karahana ve diğerleri, 2013: 412) başlıklı 54. maddesi hükmüne göre hareket etmek mümkündür (Gültekiner, 2013: 451).

Yargıtay'ın bir kararına göre; "...bir alan adı, başkasının marka, ticaret unvanı, işletme adı gibi koruma haklarını ihlal ederse, hak sahibi, alan adını veren kuruluş nezdinde itiraz edebileceği gibi, hakkının korunması için mahkemeye de başvuru yapabilir..." (Sinerji, 2014).

Somut olayda; "akbank.com" adlı alan adı Akbank dışında bir kişi tarafından alınmış ancak herhangi bir siteye yönlendirilmemiştir. Buna rağmen WIPO, adın rezerve edilmesinin kötü niyetli bir kullanım olduğunu ifade ederek alan adının Akbank'a devredilmesine karar vermiştir (Bozbel, 2006: 95).

İnternet ortamının ifade özgürlüğünün rahatça uygulanabildiği bir ortam olduğu gerçeğinden hareketle bir marka hakkında olumlu ya da olumsuz yönde yorumlar yazılması karşısında marka hakkı sahibi bu yorumları bir geri bildirim olarak düşünebilir ve gereken tedbirlerini alabilir. Ancak marka hakkında kasıtlı olarak rakip markalar lehine bir karalama da yürütülebilir. Bu durum karşısında markasını korumak isteyen marka hakkı sahibi yargı yoluna başvurarak bu tür saldırılardan markasının korunmasını talep edebilir. Bir tarafta ifade özgürlüğü bir tarafta da marka hakkı sahibinin itibarının söz konusu olacağı bu çekişme yargılama sonunda hakim tarafından bir çözüme kavuşturulacaktır (Hatipoğlu, 2014: 78). Alan adları ile kişilik ya da marka hakkının ihlal edilmesine benzer başka bir yöntem de, marka adının internet sitesi yapımında kullanılan kodlar içerisine yerleştirilmesidir. Bu yolla kullanıcı tarafından arama motoruna tanınmış bir marka adı yazıldığında ekrana bu marka adının metatag (yönlendirilmiş kod) olarak kullanıldığı diğer siteler gelecektir. Bu durum, marka hakkının tecavüzü ya da bir başka deyişle üçüncü şahsın haksız bir kazancı anlamını taşımaktadır (Hatipoğlu, 2014: 79).

2.2.2. Elektronik Posta Yolu İle Kişilik Haklarının İhlali

Günümüz bilgi ve iletişim teknolojilerinde internet kullanıcıları arasındaki iletişimi ve mesaj gönderilmesini sağlayan yöntemlerden biri de elektronik posta sistemleridir (Civelek, 2009: 135). Kullanıcılar bu sistem ile haberleşebildikleri gibi e-postalarına her tür nesneyi ekleyerek karşı tarafa aktarabilmektedirler. İletişim mesafesine bağlı olarak artan telefon ücretlerinin yanında e-posta ile kurulan iletişim, hem daha ucuz hem de daha hızlıdır (Erbaşlar ve Dokur, 2012: 28). İnterneti kullanabilmek için gerekli altyapıya sahip olan kişiler, ücretsiz olarak pek çok internet sitesinin e-posta hizmetinden yararlanarak bir veya birden fazla e-posta adresine sahip olmaktadır. E-posta kullanımı özel sektörün yanı sıra kamu kurumlarında da yaygın olarak kullanılmakta olup bu kurumlar personellerine kendi kurumlarına ait e-posta adresi vermektedirler. Kurumu tarafından kendisine verilen e-posta adresini kullanarak diğer bir kişinin kişilik haklarını ihlal edene karşı, kurumun itibarını zedelediği gerekçesiyle kurum tarafından da tazminat davası açılabilir (Soysal, 2007: 154).

E-posta, tebligat yapılması bakımından da artık geçerli bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7. maddesine göre e-posta yolu ile tebligat yapılmasının önü açılmıştır (Oğuz, 2012: 75). Öte yandan hukuk yargılamasında tanık

olarak davet edilecek olan kişiye bu davetin e-posta ile de yapılabileceği HMK m. 243 ile hüküm altına alınmıştır (Özbay, 2012: 264).

E-posta sistemine teknik yönden bakıldığında, gönderenin adresinden çıkan bir postanın alıcının adresine ulaşmaya kadar birçok server (sunucu)'dan geçtiği ve bu nedenle de uğrak yerlerindeki kişiler tarafından okunabileceği görülmektedir. Herhangi bir hukuka uygunluk sebebi olmadan kişiye ait olan bir e-posta içeriğinin ele geçirilmesi, okunması ya da kişinin e-posta trafiğinin incelenmesi kişilik hakkı ihlalidir (Okan, 2011: 116). Kişinin elektronik posta adresine ait şifre bilgisi özel hayat alanına ait bir bilgidir. Bu şifrenin ele geçirilerek kişiye ait mesaj kutusundaki bilgilerin okunması kişinin özel hayat alanına aykırılık teşkil edecektir (Soysal, 2007: 149). Kişiye e-posta göndererek hakaret, küfür ve benzeri eylemlerde bulunmak ya da bu e-postalar içerisine yazılan ifadeler ile o kişi hakkında gerçek olmayan isnatlarla kişilik hakları ihlal edilebilir (Soysal, 2007: 151).

E-posta aracılığı ile kişinin özel hayatına ait bilgi, belge, resim, görüntü, ses ve benzeri materyallerin internet üzerinden yayınlanması da kişilik hak ihlallerinin bir başka türüdür. E-posta gönderilerek kişilik hakları ihlal edilen kişi, dava yolu ile bu ihlalin durdurulmasını, ihlal henüz yapılmamış ancak yapılacağına dair kuvvetli emareler var ise önlenmesini ve ihlal sona ermiş olsa da hukuka aykırılığının tespit edilmesini talep edebilir. TMK m. 24'e göre açılacak bu davalarda, gönderilen e-postanın içeriğinin ne olduğu önemli değildir (Okan, 2011: 118).

Kamu kurumları, yaptıkları eylem ve işlemlerde bilişim teknolojilerini kullanırken çalışanlarına birer e-posta adresi vermekte ve bu hizmeti onlara sunmaktadırlar. Kuruma ait bir e-posta sistemini kullanmak, ayrıca bilişim sisteminin güvenliğini sağlamak yani olabilecek güvenlik açıklarını azaltmakta da faydalı olmaktadır. Ancak verilen bu hizmet beraberinde bazı hukuki sorumlulukları da getirmektedir. Çalışana verilen her e-posta adresi o çalışanın iletişim özgürlüğü kapsamında değerlendirilmelidir. Kurum yönetimi tarafından herhangi bir e-posta hesabının denetim altına alınması, içeriğinin ve trafik bilgilerinin takip edilmesi, CMK'nın 135. maddesinde belirtilen kriterlere uygun olarak (Ünver ve Hakeri, 2013: 216) yapılması gereken bir işlemdir (Oğuz, 2012: 79). E-posta hizmeti kamu kurumları dışında gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerince de sunulabilmektedir. Günümüzde internet servis sağlama ya da yer sağlama (hosting) hizmeti verenler bu hizmet içerisinde ücretsiz e-posta adresi ve hizmeti de sunmaktadırlar. Bu yolla bir e-posta adresi verilirken, servis sağlayıcı kendi hazırlamış olduğu internet sitesi üzerinden icapta bulunarak e-posta adresi ve hizmeti verebileceğini bildirmekte, bu hizmeti almak isteyen kişi de icabı kabul ederek hizmetten yararlanmaya başlamaktadır (Oğuz, 2012: 80).

İnternet ortamında karşıdaki kişinin e-posta adresine, o kişinin onur, haysiyet ve şerefini zedeleyecek içerikte mesajlar gönderildiğinde kişi, özel hukuka dayanarak bir korunma isteyebilir. Öte yandan kendisine yapılan bu eylem, TCK içerisinde tanımlanmış hakaret suçunu da oluşturabilir (Oğuz, 2012: 85). TCK m.125'e göre "hakaret fiili,

mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde huzurda işlenmiş sayılmaktadır”. İletiyile anlatılmak istenen, internet ve sosyal medyanın da bir elektronik kitle iletişim aracı olduğudur (Dülger, 2012:608). O halde internet ortamında yapılan bir hakaret suçu aynı zamanda huzurda yapılmış sayılacaktır (Özen, 2008:103). Bu bağlamda internet sayfaları üzerinden alenen işlenebilen bu suç beraberinde ağırlaştırıcı sebebi de getirecektir (Akarslan, 2012: 63).

E-posta, bir nevi içerisinde bilgi taşıyan mektuptur. Mektuplar da, TMK m.24 kapsamında koruma altındadır. Bir mektup, elektronik taşıyıcılar ile karşı tarafa gönderildiğinde adı elektronik mektup (e-posta) olarak tanımlanmaktadır. Mektup ve elektronik mektup aynı hukuki niteliğe sahip olduğundan her ikisi de içerdiği bilginin türüne göre kişilerin özel hayatlarının bir parçasıdır (Ünal ve diğerleri, 2010: 46).

E-posta yolu ile yapılan ihlallerin ispatlanması noktasında kişinin, almış olduğu e-postayı silmemesi, bilgisayarında saklaması ve ayrıca içeriğini kâğıda çıkartması önemlidir. Ancak günümüzde ücretsiz ve herhangi bir belge talep edilmeden verilen e-posta adresleri nedeni ile e-postayı gönderen kişinin belirlenmesi ve kendisine ulaşılması kolay değildir (Soysal, 2007: 151). Özellikle truva atları ya da benzer zararlı programlar sayesinde başka bilgisayarlardan e-posta gönderilerek o bilgisayarın IP numarasının yanlışlıkla tespit edilmesine sebebiyet verilerek zaman zaman olaylarla ilgisi olmayanlar hakkında yasal işlem başlatıldığı da görülmektedir (Dülger, 2012: 661). E-postanın geldiği IP numarasının belirlenmesi ve kişilik hak ihlalini gerçekleştirene ulaşılması noktasında Yargıtay 4.Ceza Dairesi'nin 05.12.2005 tarihli 2004/8763 Esas, 2005/21445K., numaralı kararı; "... sanığın kendisine zayıf not veren öğretim görevlisi, mağdur ile birkaç kişiye gönderdiği elektronik posta iletilisiyle mağdura sövmekten ibaret eyleminde; sözü edilen iletiyi internet servis sağlayıcısından gönderen bilgisayarın (IP) numarasının sorulması, bu yolla bilgisayarın kime ait olduğunun saptanması..." şeklinde olmuştur. Teknik olarak e-posta'nın geldiği yer, internet servis sağlayıcı ya da e-posta hizmetini sunan servis sağlayıcı tarafından belirlenebilir (Göksu, 2011: 31). Yargıtay 11.Hukuk Dairesi, 2010/1869 E., 2010/4170 K., numaralı kararında (Yargıtay, 2010) e-postanın gönderilmesi sırasında klavyenin başında kimin olduğunun belirlenmesinin önemine vurgu yapmıştır. Kararda "...mahkemece iddia, savunma, toplanan kanıtlar, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, 3.8.2004 tarihli teknik bilirkişi raporunda da belirtildiği üzere dava konusu e-postaların ilk olarak ...@hotmail.com adresinden dağıtılıp dağıtılmadığı ile bu posta adresinin kim veya kimlere ait olduğunun belirlenemediği, diğer bir ifade ile e-posta metninin davalılar tarafından oluşturulup internet ortamına aktarıldığı ve dağıtıldığı hususunun kanıtlanamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir..." sonucuna varılmıştır.E-posta ile yapılan kişilik hakları ihlalinde, e-posta'nın tek başına delil olarak kullanılması yeterli olmayabilir. E-posta'nın gönderilmesi sırasında gönderenin farklı yazılması, içeriğinin değiştirilmesi ya da başka bir IP numarasından gönderilmiş gibi yapılması bazen ihlali gerçekleştirenin tespit edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle güvenli elektronik imza ve kayıtlı

elektronik postanın kullanılması kişinin gerekli güvenlik tedbirlerini aldığı anlamını taşımakta ve ihlale neden olan e-postanın kendisi tarafından gönderilmediğinin ispatında güçlü bir delil olarak görülmektedir (Göksu, 2011: 60-61).

E-posta yolu ile kişilik haklarının ihlal edilmesinde kişi mağdur tarafında olabileceği gibi farkında bile olmadan ihlali gerçekleştiren konumunda da kalabilir. Kişinin, kullanmakta olduğu bilişim sistemi için gerekli güvenlik tedbirlerini almamış olması durumunda, başkasının bu sisteme sızarak sistemi onun adına kullanabileceği ve suç işleyebileceği göz ardı edilmemelidir. Yargıtay 4.Hukuk Dairesi, 04.03.2004 tarih, 2003/1231 E., 2004/2672 K., numaralı kararında; "...yargılama sırasında görüşüne başvurulmuş bilirkişiye göre bir e-mail adresine girilerek başka bir kişi tarafından o adresten herhangi bir yere e-mail göndermek mümkündür. İnternet ortamındaki her bilgisayarın bir IP (İnternet Protocol) numarası vardır. Kişisel bilgisayarlarda internete bağlanıldığında IP numarası servis sağlayıcı tarafından verilir. Aynı şekilde bir servis sağlayıcısından internet hizmeti alan bir kişi başka bir servis sağlayıcısı olmaksızın komşularına da bunu dağıtabilir. Bu halde modemin bağlı olduğu bilgisayarın IP numarası tespit edilerek çıkar ve bu telefon numarası görülür. Bunun dışında hacker olarak tabir ettiğimiz kişiler tarafından da bir e-mail adresine girilip, e-mail gönderildiğinde e-mail gönderildiği bilgisayarın IP numarasının farklı olarak gösterilmesinin sağlanması dolayısıyla bağlanan telefon numarasının da farklı olarak görünmesinin sağlanması mümkün olabilir. Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere davalının internet hattına girilerek üçüncü kişiler tarafından e-mail gönderilmesi mümkün olmakla birlikte internet güvenlik sisteminin düşük tutulması halinde bu şekilde bir kullanım söz konusu olabilir. Oysa davalı internet güvenlik sistemini en üst düzeyde kullanarak bu tür bir kullanıma engel olabilirdi. Davalının kullandığı sistemin üçüncü şahıslara zarar vermeyecek şekilde bulundurulması gerekirken açıklanan şekilde önlem almamış olması sorumluluğunu gerektirir. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilmeksizin davanın reddedilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir..." sonucuna varmıştır. Bu karar, internet kullanıcılarının ileri seviyelerde olmasa bile orta düzey bir kullanıcının alabileceği güvenlik tedbirlerini almaları gerektiğini ortaya koymaktadır.

2.2.3. Spam Gönderme Yolu İle Kişilik Haklarının İhlali

İnternet kullanıcısı tarafından talep edilmemesine rağmen (Erbaşlar ve Dokur, 2012:229), e-posta adresine gönderilen genellikle reklam (Şahinci, 2011: 58), pazarlama, dolandırıcılık (Rüzgar, 2013: 236) veya pornografik içerik sunmak amacı ile kullanılan e-postalar spam olarak adlandırılmaktadır (Dülger, 2012: 114). Kişinin rahatsız edilmeme hakkı, bu tür spam e-posta gönderilmek suretiyle ihlal edilmektedir (Oğuz, 2012: 89). Günümüzde bilgisayarların yanı sıra artık cep telefonları da spam e-postaların etki alanı içerisine girmiştir. Bu tür e-postalar içerilerinde zararlı bir içerik barındırmaları bile kullanıcıya zaman kaybı yaşatmakta ve rahatsız etmektedirler (Okan, 2011: 104). Spam e-postalar, internet ortamında iletişim ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirildiğinde sona ermesi gereken yer karşı tarafın özel hayatının başlangıç noktası olmalıdır. Bir taraf

ifade hakkı derken diğer taraf ise ifade özgürlüğü adı altında gönderilen bu postalara katlanmak zorunda değildir (Okan, 2011: 105).

Gönderilen e-postaların başlık kısımlarının değiştirilmesi suretiyle karşı taraf, e-postanın başka bir kişi ya da kurum tarafından gönderildiğini düşünmekte ve e-postayı okumaktadır. Bu yöntemle; karşıdaki kişi aldatılıp gerçek e-posta, alan adı ve IP adresi gizlenmektedir. Bu türden ihlaller genellikle karşıdakinin birçok e-postayı okuması için zaman ve bazı durumlarda ekonomik kayıplara uğramasına neden olmaktadır (Oğuz, 2012: 104). Öte yandan kişiye gelen bir spam e-posta, o kişiyi phishing sitesi olarak tanımlanan dolandırıcılık sitelerine de yönlendirebilir (Gök, 2012: 16).

Sahte e-posta yöntemi ile de; internet kullanıcısının dalgınlığından faydalanılarak sürekli kullanmakta olan internet sitelerinin benzer kopyaları kullanıcının önüne getirilmekte ve bu kopya siteye girmesi sağlanmaktadır. Sahte sitede olduğunu fark edemeyen kullanıcının girmiş olduğu kullanıcı adı ve şifreler arka planda ele geçirilmektedir. Bu yöntemde daha çok, bilgileri ele geçirilen kişinin ekonomik hakları zarara uğramış olur (Oğuz, 2012: 105).

İstenmeyen e-postalarla mücadelede Avrupa Birliği kanun koyucuları, özel hayatı ihlal edilen internet kullanıcıları için bir dizi düzenlemeler yapmıştır. 200/31/AT sayılı Elektronik Ticaret Direktif Gerekeçe 30 ile üye ülkelerin bu tür e-postalar için filtre ve benzeri önlemleri almasında teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Bayram, 2011: 30). AB ve bazı ülkelerde özel yasalar ile mücadele edilen spam e-postalara karşı Ülkemizde ise, 01.05.2015 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun bulunmaktadır. Kanunda; telefon, faks, otomatik arama makineleri, e-posta ve kısa mesaj gibi araçlar ile elektronik ortamda gerçekleştirilen promosyon, reklam, tanıtım amacıyla gönderilen veri, ses, görüntü içerikli iletiler elektronik ileti olarak tanımlanmıştır. Kanunun 6. maddesine göre “ticari elektronik iletiler ancak alıcının önceden onay vermesi durumunda gönderilebilecektir” (Rüzgar, 2013: 247). Onay alınması yazılı ya da elektronik iletişim araçları ile yapılacaktır. Onay vermeyen bir alıcıya bu tür e-postaları gönderen hizmet sağlayıcılar hakkında idari para cezası öngörülmüştür. Kanun ile amaçlanan, kişinin rızasının alınmadan bu tür e-postaların gönderilmesinin önüne geçilmesi bir başka deyişle kişilik hak ihlalinin oluşmadan önlenmesidir. Öte yandan bir kimsenin internet ortamında e-posta adresini ilan etmiş olması spam olarak tanımladığımız e-postalara açık olduğunu ve kendisine bu tür postaların gönderilmesine rıza gösterdiği anlamı taşımamaktadır (Okan, 2011: 114). Bazen bir duyuru bazen de bir haber amacı taşıyan ve karşı tarafın rızası olmadan gönderilen spam e-postalar içerisine, bu e-postaların gelmesi nedeniyle rahatsız olunması durumunda içerikteki onay kutusunun işaretlenmesi ve bu durumda artık bu tür e-postaların gönderilmeyeceğinin belirtildiği cümleler yer almaktadır. Bu uyarıyı okuyan kişi dilerse onay vererek kendisine spam e-posta gelmesini engelleyebilmektedir. Böylece kişinin rahatsız olabileceği durum ortadan kaldırılmış olur (Erbaşlar ve Dokur, 2012: 229).

2.2.4. Web Sitelerindeki Yayınlar İle Kişilik Haklarının İhlali

İnternet teknolojilerindeki gelişmeler, web siteleri ve benzer araçların kullanılması ile yayın yapılmasını kolaylaştırmıştır. Özellikle yeni nesil web teknolojileri, internet kullanıcıların fazla bir teknik bilgileri olmadan rahatlıkla yayın yapabilmelerinin, içerik oluşturabilmelerinin önünü açmıştır (Mavnacıoğlu, 2009: 63). Basit düzey bir kullanıcı bile bugün sosyal paylaşım sitelerinden aldığı bir alan adını ya da ücretsiz e-posta hizmeti veren bir siteden aldığı e-posta adresini (Cingil, 2014: 149) kullanarak yayın yapabilmektedir (Gök, 2012: 5). Web 2.0 olarak tanımlanan teknoloji ile artık internet tek yönlü veri paylaşımını ortadan kaldırarak karşındaki okuyucunun da bilgi paylaşabilmesinin önünü açmıştır. Sosyal medya olarak da adlandırılan bu sistem içerisinde herkes yayın yapabilmekte, görüş ve yorumlarını kitlelere ulaştırabilmektedir (Dülger, 2012: 78). Kişiler, istedikleri konularda istedikleri biçimde günlük tutar gibi yazarak, internet ortamında “*blog*” adı verilen web siteleri açabilmektedirler (Sayımer, 2008:119). Web teknolojisindeki gelişmelerin yarattığı kullanım kolaylığı beraberinde birtakım sorunları da getirmektedir. Bir taraftan özel ya da ticari faaliyetler için kurulan internet siteleri diğer taraftan gazetelerin internet üzerinde kurdukları haber siteleri kullanılarak kişilik haklarına saldırıda bulunulması mümkündür (Kaya, 2010: 315). Bu tür haber sitelerine günün her anında ve kişinin bulunduğu her yerden erişim imkânı olması nedeni ile de okuyucu kitle katlanarak artmaktadır (Varol, 2011: 5).

Kişilerin özgür kalarak klavyelerinin ucundan çıkaracakları her kelime ve cümle bazen bir kişilik ihlaline neden olabilmektedir. İnternet sitelerini takip eden kullanıcılar, yazarların görüşlerine yorum yaparken başkasının kişilik haklarını ihlal etmek ve genel ahlaka aykırı ifadeleri kullanmaktan kaçınmalıdır (Mavnacıoğlu, 2009: 65). Kişinin özel hayatına ait bilgi, belge, fotoğraf veya olayların internet ortamında yayınlanması o kişinin kişilik haklarına yapılan bir müdahaledir (Oğuz, 2012: 107).

Kişinin özel hayatına ait videosunun bir internet sitesinde ya da sosyal paylaşım alanında yayınlanması, kişilik haklarının ihlal edilmesidir. Bu videoyu, internet ortamında paylaşan içerik sağlayıcının gerek hukuki gerekse cezai sorumluluğu doğmaktadır (Oğuz, 2012: 108). Öte yandan, tüketici şikâyetlerinin yer aldığı ya da belli bir hizmeti satın aldıktan sonra verilen hizmet hakkında düşüncelerin paylaşıldığı internet sitelerinin ticari itibarı zedeleme gerekçesiyle erişimlerinin engellenmesi tartışmalı bir konu olup Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan “herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir” ifadesi kapsamında değerlendirilmelidir (Gürkaynak ve diğerleri, 2011: 178).

İnternet ortamında yapılan yayınlar ile kişi ya da kurumların kişilik haklarının ihlal edilmesi noktasında yapılan eylemlerden biri de hakaret edilmesidir. Bu hakaret; içerik sağlayıcının kendi yayınından kaynaklanabileceği gibi içerik sağlayıcının okuyucuların kullanımına açtığı alana yazılan yorum ve benzeri açıklamalardan da kaynaklanabilmektedir. TCK m.125'e göre “bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını

rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır”. İlgili maddenin 2. fıkrasında ise bir nevi internet üzerinden yapılan yayınlar da kapsam içerisine alınarak; “fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur” ifadesine yer verilmiştir. Adı geçen kanun maddesine göre sevk edilerek cezalandırılması talep edilen somut olay için düzenlenen savcılık iddianamesinde “...şüphelinin facebook isimli sosyal paylaşım sitesinde bulunan sayfasında suç tarihinde sinkaflı sözlerle R’ye sövdüğü, şüphelinin yazmış olduğu hakaret içerikli sözlerin, şüphelinin arkadaş listesinde bulunan kişilerce görülmesi suretiyle ihtilat unsurunun oluştuğu...” ifadelerine yer verilmiştir (Akçaabat Cumhuriyet Başsavcılığı, 2011).

İnternet ortamında yapılan yayınlar nedeni ile kişilik haklarının ihlal edilmesini engelleyebilmek için kısaca internet kanunu olarak adlandırılan 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun yürürlüktedir. Kanun ile aşılmak istenen sorunlardan biri de, internet ortamında kişilik hak ihlali gerçekleştirenin kim olduğunun tespit edilmesidir. Hakaret içeren metnin kim tarafından yazıldığıının tespit edilmesi önemlidir. 5651 sayılı Kanun bu noktada internet ortamındaki aktörleri tanımlamış ve onların sorumluluklarını ifade etmiştir. Kanun ayrıca, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’na erişim engelleme yetkisi vermektedir ki bu yetkinin idari bir kurum tarafından kullanılmasının Anayasa’ya aykırı bir durum olduğu tartışılmaktadır (Koç ve Koç, 2011: 68).

İnternet ortamında yapılan kişilik hakkı ihlali, site içindeki bir içerikten kaynaklanabileceği gibi başka bir adrese yapılan bağlantı ya da bir reklam yayını olarak da gerçekleştirilebilir. İnternet sitesi içerisinde her ne kadar bir içerik olmasa dahi başka bir adrese yapılan bağlantıdaki (link verme) ihlale konu olabilecek içerik mevcut sitede yapılan bir yayın olarak yorumlanabilir. Bu yorumu kolaylaştıracak olan düzenleme 5651 sayılı Kanun'un 4.maddesinin 2.fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre “içerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur”.4. Hukuk Dairesinin 29.03.2010 tarih ve 2009/6889 E. ve 2010/3543 K., numaralı kararında; “...ilk site içeriğini hazırlayan içerik sağlayıcı, link vererek yönlendirmede bulunduğu sitenin içeriğini düzenleyen kişi olmasa da, ilk siteye girmek isteyenlere, ulaşacakları içeriği benimsediği ve onların bu içeriğe ulaşmalarını amaçladığı izlenimini verdiğiinden dolayı, ortaya çıkan hukuka aykırı durumdan sorumlu tutulmuştur (Kaya, 2010:316) ...”. Somut olayda bahsi geçen hukuka aykırı durum, ünlü bir kişinin adının internet sitesine yazılarak bu ada link verilmesi ve verilen linkin tıklanması durumunda erotik resimlerin bulunduğu bir internet sitesinin açılması ile gerçekleşen kişilik hakkı ihlalidir. Bir başka olayda ise davacının plajda çekilmiş fotoğrafı kendisi ile ilgili bir haberin altına konulmuş

haber hem gazetede hem de gazetenin internet sayfasından yayınlanmıştır. Bu durum karşısında kişilik haklarının ihlal edildiği iddiası ile başlayan yargı sürecinde Yargıtay, haberin tek başına bir değerinin olabileceğini ancak kişinin plajda çekilen fotoğrafının haberde kullanılmasında bir kamu yararı bulunmadığını ve hak ihlali sonucunda manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Sinerji, 2014).

İnternet ortamında yapılan yayın ile kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek veya tüzel kişi, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine istinaden önce bu yayını internet ortamına koyan içerik sağlayıcıya başvuru yaparak içeriğin kaldırılmasını talep edebilir. İçerik sağlayıcısına ulaşılamayan durumda benzer başvuru yer sağlayıcına yapılır. Her iki sağlayıcı da bu talebin kendilerine ulaştığı tarihten itibaren 24 saat içerisinde yapılan talebi cevaplandırmak zorundadır. Hal böyle iken 06.02.2014 tarihinde 5651 sayılı bu Kanun'da yapılan yeni düzenleme ile kişilik hakları ihlal edilen dilerse yukarıda bahsetmiş olduğumuz içerik ve yer sağlayıcıya hiçbir talepte bulunmadan doğrudan sulh ceza hâkimine başvuru yaparak içeriğe erişimin engellenmesini isteyebilir. Bu durumda hâkim, duruşma yapmaksızın yirmi dört saat içinde kararını açıklar.

Yukarıdaki maddeden de anlaşılacağı gibi, internet ortamında kişilik hakları ihlal edilen kişi için, hukuk mahkemelerinde koruyucu davalar açmak dışında, sulh ceza hâkimine başvurmak gibi yeni bir yargı yolu alternatifini oluşturmuştur (Özen ve Baştürk, 2011: 189).

İnternet kullanıcıları, sahip oldukları donanım ve abonelikleri aracılığı ile internet ortamında dolaşabilmekte, internet ortamında yayınlanan bilgi ve belgeleri okuyarak gerek gördüklerinde kendi bilgisayarlarına kayıt edebilmektedirler (Günaydın, 2010:30). Herhangi bir içerikte değişiklik yapmadıkları ve pasif bir kullanıcı için çizilen sınırlar içerisinde kaldıkları sürece herhangi bir sorumlulukları yoktur. Ancak içerik aynı zamanda kullanıcı tarafından da değiştirilebiliyor ise internet sitesi ile kullanıcı içerik sağlamada birlikte sorumluluk sahibidirler (Özen ve Baştürk, 2011:262-264). İçerik sağlayıcılar, içerik oluşturmasına izin verdikleri kullanıcılarının kimlik doğrulama ve tespiti ile ilgili daha etkin bir sistem kurmalı ve filtre uygulamaları ile sahte kullanıcılar engellenmelidir (Mavnacıoğlu, 2009: 70).

İnternet ortamında yapılan bir yayında; kamu yararının bulunmaması, yayının gerçek dışı olması, güncel olmaması, kamuoyuna sunulduğu bakımından sansasyon içermesi halinde yapılan bu yayın hukuka aykırıdır (Avşar ve Öngören, 2010: 294). Örneğin basının internet ortamından yaptığı yayınların kamu yararına olup olmadığı haberin doğru olup olmaması ile bağlantılıdır. Gerçek olmayan haberler kamu yararına değildir ve hukuka uygunluk korumasından faydalanamazlar. Bu nedenle; internet ortamından yayınlanacak her haberin gerçek olup olmadığı dikkatlice incelenmelidir (Kılıçoğlu, 2012: 435). Sıcak haberin değerli olduğu ve özellikle internet sitelerindeki son dakika haberlerinin zaman kaybına tahammülünün bulunmadığı da düşünüldüğünde bu tür bir gerçek dışı haber ile yapılacak ihlalde karşı tarafa ödenecek tazminatın belirlenmesinde TBK m.52'deki indirim hükmü de dikkate alınacaktır (Kılıçoğlu, 2012: 436).

Yeni nesil (Web 2.0) olarak tanımlanan internet sitelerinde, sitenin sahibi ya da sorumlusu tarafından, siteye dışarıdan bağlantı kuran kullanıcılara veri üretme ya da üretilen veriyi değiştirme imkânı sunulmaktadır. Forum siteleri ya da internette yer alan bir haberin alt kısmına yorum ekleyebilmek bu şekildedir. Atamer'e göre "böyle bir hizmetin sunulmasında, hizmeti sunan site sahibinin ya da sorumlusunun da herhangi bir kişilik hakkı ihlalinde sorumluluğu paylaşması gerekir (Atamer, 2013). Koç ve Kaynak'a göre de (Koç ve Kaynak, 2010: 76) "5651 sayılı Kanun kapsamında ikinci nesil internet sitesi kullanıcılarının içerik sağlayıcı olmadığı yorumu yapılabilir. İkinci nesil internet sitelerinde kullanıcılar, bilgi ve verileri üreten ya da değiştiren kişiler durumunda olsalar da, bu bilgi ve verileri sağlayan; bir başka ifadeyle yayınlayan kişi durumunda değildirler. İçerik sağlayıcı olmanın kıstası sadece bilgi ve verileri üretmek değil aynı zamanda bu bilgi ve verileri internet üzerinden kullanıcılara sağlamaktır". Bu iki benzer yoruma göre internetteki bir yazının altına yorum yazan kullanıcının yazdıkları bir kişilik hakkı ihlaline neden olur ise hem bu yorumu yazan hem de ona bu yazma fırsatını teknik olarak sunan internet sitesinin sahibi ya da site sorumlusu da sorumlu olacaktır. Benzer diğer bir görüşü de Türkiye Bilişim Derneği, TBD/Kamu-BIB/2009-BG3 numaralı 1.4.2009 tarihli nihai raporu ile dile getirmektedir. Rapora göre, internet sitesi yöneticilerinin kullanıcı tarafından eklenen içerikle ilgili denetim yetkileri devam etmektedir ve içerikten sorumludurlar (Türkiye Bilişim Derneği, 2009). Ancak Özen ve Baştürk'e göre ise "internet sitesi sahibi ya da sorumlusunun kullanıcılara içerik ekleme hizmeti vermesi ve siteyi onlara da açması teknik bir paylaşımır. İçerik ekleyen kullanıcı artık içerik sağlayıcı olmuştur ve bu içerikten de sorumludur. Site sahibi ya da sorumlusunun dış kullanıcıların her an bırakacakları içeriği kontrol edebilmeleri sistemin işleyiş ve doğasına aykırıdır. Bu yöneticilerin sorumlulukları yapılan uyarıya veya bilmelerine rağmen, hukuka aykırı içeriği erişimden kaldırmamaları durumunda mümkün olmalıdır" (Özen ve Baştürk, 2011: 78). Bu noktada biz de, gerek dışarıdan bağlantı kurarak içerik oluşturan yani yorum yazarak siteye bırakan gibi ona bu imkânı teknik olarak sunan site sahibi ya da site sorumlusunun da sorumlu olacağı görüşlerine katılmaktayız. Ancak bu durumdaki içerik oluşturabilen kullanıcılar için 5651 sayılı Kanunda bir düzenleme yapılarak yeni bir aktör tanımı da yapılabilir. Açılacak olan koruyucu ya da tazminat davalarında davalının tespit edilebilmesi için de kanundaki bu yeni düzenleme önemli bir kolaylık sağlayacaktır. Öte yandan mevcut web teknolojilerinde, site sorumlusu, dışarıdan bağlanan ve bir ihlale neden olan kullanıcının IP numarasını görebileceğinden bu konuda kendisine yapılacak bir başvuruda bu bilgiyi hakları ihlal edilen kişi ile paylaşabilir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Bilişim teknolojilerindeki gelişim, internet ortamına ulaşmadaki maliyetlerin düşmesi, internet toplu kullanım sağlayıcıların artması gibi nedenlerle interneti kullanan birey sayısı hızla artmaktadır. Bu artış, bireyler tarafından internet ortamına yüklenen verileri de doğal olarak artırmaktadır. Ancak internet ortamı, sınırlarının ve kendisini denetleyen, kontrol eden bir otoritesinin olmaması karşısında hukuka aykırı fiillerin de

kolaylıkla işlenebileceği bir mekan olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu fiillerin en önde geleni hiç kuşkusuz kişilik haklarına karşı yapılan ihlallerdir.

Kişinin adının bir internet sitesi alan adı olarak kullanılması, gerek internet sitesine eklenen gerekse bir e-posta içine yazılan içerikle kişiye hakaret edilmesi, herhangi bir hukuka uygunluk sebebi olmadan fotoğrafının kullanılması, kişisel verilerinin ifşa edilmesi gibi eylemler karşısında kişi, Türk Medeni Kanunu hükümlerine dayanarak kişilik haklarının korunmasını talep edebilir. Öte yandan Türk Borçlar Kanunu hükümleri çerçevesinde ise tazminat talebinde bulunabilir.

İnternet sitelerinden yapılan yayınlar veya e-posta ile gönderilen içeriklere Türk Ceza Kanunu açısından bakıldığında ise bir "basın ve yayın" kavramı ile karşılaşılmaktadır. TCK'nın tanımlar bölümüne göre elektronik kitle iletişim araçları ile yapılan yayınlar da bu kapsamda yer almaktadır. Bir başka deyişle, bireyin sosyal paylaşım sitesine ya da internet sitesine koyduğu her tür içerik bu bireyin basın ve yayın işlemi yaptığı anlamındadır. O halde ceza kanununda tanımlanmış bazı suçların, internet kullanılarak işlenmesi de suç tanımı içerisine alınmıştır. Hatta bazı suçlarda suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesi, verilecek cezada artırımı gidilmesine sebep olmaktadır.

İnternet ortamındaki yayınları düzenleyen kanun, 5651 sayılı İnternet Ortamındaki Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki kanun olup kanunda internet ortamının aktörleri ve sorumlulukları tanımlanmıştır. Burada kanaatimizce tanımlanması gereken yeni bir aktör bulunmaktadır. Özellikle yeni web teknolojileri sayesinde, teknik bilgisi olmayan bir kullanıcının dahi internet ortamına içerik bırakabilmesi kolaylaşmış ancak bu durumda içerik ve yer sağlayıcının kim olduğu tartışma yaratmıştır. Bizce, ortam sağlayıcı adı ile yeni bir aktör tanımı yapılmalı ve bu ortam sağlayıcıya, kendisini kullanarak içerik oluşturabilen, oluşturduğu içerikle de başkasının kişilik haklarını ihlal edebilen kullanıcıların gerek IP gerekse profil bilgilerini kaydetme ve gerektiğinde yargı makamlarına teslim etme sorumluluğu verilmelidir.

KAYNAKÇA

Akdemir, P. (2014). *Kişilik Haklarının İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi Davası*. İstanbul: Vedat Yayıncılık.

Atamer, İ. (2013). 5651 sayılı Kanun Çerçevesinde İkinci Nesil İnternet Sitelerinin Hukuki Statüsü. http://turkhukukusitesi.com/makale_736.htm (E.T.24.4.2013).

Avşar, Z. & Öngören, G. (2010). *Bilişim Hukuku*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları.

Bayram, M. H. (2011). *Avrupa Birliği ve İnternet Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bozbel, S. (2006). *İnternet Alan Adlarının Korunmasında İcann Tahkim Usulü*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Cingil, O. (2014). 5651 Sayılı Yasa Çerçevesinde Türkiye'de Bilişim Hukuku ve İfade Özgürlüğü. *İstanbul Barosu Dergisi*, 88(1), İstanbul.

Civelek, M. E. (2009). *İnternet Çağı Dinamikleri*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Çankaya, Ö. & Yamaner, M. (2012). *Kitle İletişim Özgürlüğü*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Çöllü, İ. (2011). *Radyo Televizyon Yayınlarında Özel Hayatın Korunması*. RTÜK Uzmanlık Tezi, Ankara.

Dülger, M. V. (2012). *Bilişim Suçları Ve İnternet İletişim Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Erbaşlar, G. & Dokur, Ş. (2012). *Elektronik Ticaret*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Erdoğan, Y. (2012). *Türk Ceza Kanununda Bilişim Suçları*. İstanbul: Legal Yayıncılık.

Ergün, İ. (2008). *Siber Suçların Cezalandırılması Ve Türkiye'de Durum*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Gök, M. S. (2012). *5651 Sayılı Kanun ve Bilgi Güvenliği İlişkisi*. İstanbul: XII Levha Yayıncılık.

Göksu, M. (2011). *Hukuk Yargılamasında Elektronik Delil*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Gültekiner, E. (2013). Bilişim Hukuku ve Alan Adları. *İstanbul Barosu Dergisi*, 87(2), İstanbul.

Günaydın, B. (2010). *İnternet Yayıncılığı ve İfade Özgürlüğü*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Gürkaynak, G. ve diğerleri (2011). Türk İnternet Hukuku Uygulamasının ve Mevzuatının Evriminin İlk Dönemini Tamamlanması İçin Öneriler ve Gözlemler. *2.Uluslararası Bilişim Hukuku Konferansı Bildiriler Kitabı*, İzmir.

Hatipoğlu, E. (2014). *Tescilli Markaya İnternet Yoluyla Tecavüz*. Ankara: Bilge Yayınevi.

İçel, K. Ve Ünver, Y. (2012). *Kitle İletişim Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Karahan, S. Ve Diğerleri (2013). *Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kaya, M. B. (2010). *Teknik ve Hukuki Boyutlarıyla İnternet Erişiminin Engellenmesi*. İstanbul: XII Levha Yayıncılık.

Kılıçoğlu, A. (2012). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Koç, S.& Koç, S. (2011). Türkiye’de 5651 Sayılı Yasa Bağlamında İnternet Sansürü’nün AİHS prensipleri ve AİHM Uygulamaları Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *2.Uluslararası Bilişim Hukuku Kurultayı Bildiriler Kitabı*, İzmir.

Mavnacıoğlu, K. (2009). İnternette Kullanıcıların Oluşturduğu ve Dağıttığı İçeriklerin Etik Açısından İncelenmesi: Sosyal Medya Örnekleri. *Medya ve Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Elazığ.

Oğuz, H. (2012). *İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması*. 2.bs., Ankara: Adalet Yayınevi.

Okan, N. (2011). *Ağ Reklamları ve Haksız Rekabet*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Özbay, İbrahim (2012). *6100 Sayılı HMK Neler Getirdi?*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Özen, M. & Baştürk, İ. (2011). *Bilişim-İnternet ve Ceza Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi.

ÖZEN, M. (2008). Hakaret Suçu ve İnternet Yoluyla İşlenmesi, *TBB Dergisi*, 75, Ankara.

Öztürk, E. (2010). *İnternet Yoluyla Markanın Haksız Kullanımı*. Terazi Hukuk Dergisi, Yıl:5, Sayı:45, Ankara.

Rüzgar, E. (2013). *Marka Hakkının İnternet Reklamcılığı Yoluyla İhlali ve Sorumluluk Rejimi*. İstanbul: XII Levha Yayıncılık.

Saymer, İ. (2008). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Soysal, T. (2007). Elektronik Posta Yoluyla Kişilik Haklarına Müdahaleden Doğan Hukuki Sorumluluk. *Ankara Barosu Dergisi*, 65(1), Ankara.

Şahinci, D. (2011). *İnternette Aldatıcı Reklam ve Reklam Verenlerin Sorumluluğu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ünver, Y. & Hakeri, H. (2013). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. 9. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.

Varol, A. (2011). İnternet Yayıncılığında Etiksel Sorunlar. *II. Medya ve Etik Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Elazığ.

Zorluoğlu, A. (2012). Alan Adlarında Kötü Niyet Kavramı. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), Ankara.